

Om byskolor

Per Flensburg, professor i informatik och systemanalys vid Strömstad akademi

På senare tid har det varit mycket tal om byskolor. Åsa Morberg har haft flera inlägg i debatten, bl.a. om skolan på Koster och den 17 februari förekommer hon i [en artikel i Dagens Nyheter](#) som handlar om ett gryende missnöje med den våg av nerläggning av by-skolor som sprider sig över landet. Politikerna menar att det behövs större skolenheter för att effektivisera resurserna och bibehålla kvaliteten. Men det strider mot idén om en levande landsbygd. Morberg menar tvärtom att det är med skolan landsbygdens utveckling börjar, finns det ingen skola så flyttar inga barnfamiljer dit.

I artikeln berättas om Vitåskolan i Luleå, som kommunen efter en utredning beslöt lägga ner tillsammans med ett antal andra byskolor. Motiveringen var att spara pengar och att större skolor har lättare för att rekrytera behörig personal. Men en eldsjäl, Pontus Johansson, drog igång en folkomröstning och 91% av de röstande ansåg att byskolorna skulle vara kvar. Luleå har därför tills vidare stoppat alla nerläggningar av byskolor.

En utredare på Sveriges Kommuner och Regioner, menar att när den nya skollagen kom 2011 började fler och fler kommuner att fundera på att lägga ner mindre skolor för att kunna möta de högre krav som då ställdes på skolan. SKR fick många frågor, men efter ett par år minskade de. Det gjorde däremot inte det folkliga motståndet. I dag finns en Facebook-grupp som heter Byskoleupproret. Lars Igeland från Österfärnebo i Sandviken startade gruppen för ett år sedan. Det hände när kommunen lade ner högstadieskolan i byn.

Genom denna grupp fick Lars kontakt med andra grupper i landet som också kämpar för sina skolor. Det tycks vara en allmän trend i hela landet att skolor centraliseras och blir större och större. I artikeln beskrivs ett digitalt möte med gruppen dit Åsa Morberg är inbjuden. Reportern gör en intervju med henne.

Tycker du att skolan ska vara ansvarig för att rädda landsbygden?

Om hela Sverige ska leva måste man ha skolor utanför centralorterna. Man måste tänka i vidare ekonomiska termer.

Men skolan måste ju få hålla hög kvalitet med bra behöriga lärare?

Jovisst och därför måste kommunerna satsa på att rekrytera behöriga lärare även till byskolorna. Varför ska lärare ha bättre lön inne i centralorter än på landsbygden?

Professor David Karlsson vid förvaltningskolan i Göteborg menar att nerläggningen av byskolorna är en del av den pågående urbaniseringen och den kan vi inte göra något åt. Ingen kommunpolitiker tar lättvindigt på att stänga en skola. Det vet att det blir ett folkligt uppror. Men samtidigt kämpar kommunerna med allt fler uppdrag och allt mindre resurser. Man måste prioritera hårt och då sitter byskolorna löst.

Pontus Johansson i Luleå avslutar med att påpeka att kommunen i sin planering bidrar till avfolkningen av landsbygden. Han säger: "De pekar på: Här ska ni bo, här ska ni bygga och här borta ska vi ta bort bra förutsättningar för att kunna bo. Man ska

inte behöva flytta på sig. Vill vi ha en levande landsbygd så måste vi ha skolor i byarna.”

Själv är jag gammal skolpolitiker och har varit med om att avstyra en del nedläggningar. Mina argument byggde på kontoplanen! Jag resonerar såhär:

- I en stor skola finns det alltid stökiga elever, som tar mycket resurser. Jag brukade be övriga ledamöter i nämnden att nämna någon stor skola som inte hade problem. Brukade inte finnas särskilt många.
- Åtgärder mot dessa sätts in alldeles för sent och de är redan på väg mot brottslighet
- Detta kostar samhället stora pengar. Visserligen på ett annat konto, men likväl är det medborgarna som får betala.
- Lärarna lämnar gärna en stökig skola på grund av dålig arbetsmiljö. Och det är då svårt att rekrytera nya såvida man inte betalar väldigt bra.
- Stök i klassrummet resulterar i sämre resultat
- I en liten skola på landet är det lugnt och fridfullt. Läraren kan ägna sig åt att undervisa och är i regel en del i bygemenskapen. Allt bidrar till en positiv utveckling, goda betyg och attraktiv arbetsmiljö.

Detta resonemang är ett politiskt resonemang, det är inte vetenskapligt. Troligen kan man hitta forskningsrapporter som bekräftar mina påståenden och lika lätt kan man finna dem som inte gör det. Några gånger har jag försökt räkna på vad det kostar genom att sätta in siffror för de olika punkterna. Dessa siffror hittade jag på nätet i diverse utredningar. Jag kommer inte alls ihåg dem, men det visade sig att det blev betydligt billigare att ha kvar byskolorna än de stökiga stora skolorna.